

PTOP

La Carta de
paisatge:
protocol

Un instrument
col·lectiu i
voluntari de
compromís a
favor del paisatge

LA CARTA DE PAISATGE: UN INSTRUMENT COL·LECTIU I VOLUNTARI DE COMPROMÍS A FAVOR DEL PAISATGE

El paisatge evoluciona constantment, es transforma sense parar a causa de les diverses activitats humanes que es desenvolupen en el territori. A les darreres dècades tant el nombre com la intensitat i la velocitat dels canvis en els paisatges han estat molt alts. I sovint han comportat la pèrdua d'una part dels seus valors i la seva despersonalització. Cada cop, però, la societat és més conscient que cal adoptar un canvi d'actituds envers el paisatge orientat a preservar i potenciar els seus valors (ambientals, culturals, econòmics, etc.).

El paisatge no es pot veure com el resultat accidental de l'ús del territori i dels seus recursos, sinó que ha de ser un factor important en la presa de decisions sobre els processos territorials i un component destacat de la qualitat de vida de les comunitats en el marc d'un desenvolupament equilibrat. En aquest sentit, la Carta de paisatge pot esdevenir un instrument col·lectiu i voluntari de compromís social que contribueixi a generar una nova cultura del paisatge a Catalunya i a millorar la qualitat del nostre territori, dels nostres paisatges i del nostre benestar.

Què és una Carta de paisatge ?

La Carta de paisatge és un **instrument voluntari de concertació entre els agents d'un territori** orientat a promoure la millora dels paisatges i de la qualitat de vida de les comunitats (municipi, mancomunitat de municipis, comarca) mitjançant l'establiment d'objectius, acords i estratègies de gestió. Aquest tipus d'instrument s'ha manifestat útil en altres països, en contextos similars als nostres.

La Carta de paisatge **no és una simple declaració testimonial** de principis, sinó que és un **document de caràcter públic i de compromís a favor del paisatge** on les parts signants es comprometen davant la societat a formar part d'un projecte col·lectiu i a treballar en conseqüència per a assolir els compromisos signats.

Qui pot promoure una Carta de paisatge ?

Els diversos **agents del territori** (administracions locals, associacions empresarials dels diversos sectors econòmics, entitats culturals, associacions de defensa del territori, etc.) poden ser els promotors d'una Carta de paisatge i incentivar la participació en la mateixa. El procés requereix, però, que un dels agents assumeixi el paper de **líder del projecte**, és a dir, que n'assumeixi la redacció, que impulsi les adhesions i que es coordini amb les diverses parts.

En els casos en què es sol·liciti la participació de la Generalitat de Catalunya, la Direcció General d'Arquitectura i Paisatge **revisarà i validarà el contingut** de la Carta de paisatge, d'acord amb els objectius de la Llei de protecció i gestió del paisatge de Catalunya establirà el tipus de col·laboració i podrà **assessorar** els agents durant els processos de preparació, redacció i implementació dels acords.

Quins són els requeriments per a la signatura d'una Carta de paisatge?

La redacció i signatura d'una Carta de paisatge no és un procés senzill. Consta de **tres fases principals: diagnosi, mediació, signatura dels acords.**

I. Diagnosi de les tendències

Sense un bon coneixement del territori i del paisatge, de les tendències que experimenta i de les dinàmiques que els afecten, no es pot escometre amb garanties la redacció d'una Carta de paisatge. La diagnosi de les tendències s'orienta a **detectar les dinàmiques del paisatge objecte de la carta i a discriminar les variables i agents associats a aquestes dinàmiques, determinant els riscos que comprometen el manteniment de la qualitat paisatgística.**

La diagnosi de les tendències es basarà en l'anàlisi de les variables següents:

- **Determinació de les dinàmiques que incideixen en l'evolució del paisatge**
 - Dinàmiques territorials amb incidència en el paisatge.
 - Processos generadors de canvis en el paisatge.
 - Tendències evolutives dominants i tendències incipients en l'evolució del paisatge.
 - Estatus jurídic: normatives i figures de protecció amb possible incidència en el paisatge.
- **Discriminació dels valors paisatgístics**
 - Principals valors paisatgístics: patrimonials, mediambientals, productius, socials, etc.
 - Miradors i principals corredors visuals de la unitat.
 - Potencialitats del paisatge.
- **Detecció dels impactes i riscos paisatgístics**
 - Principals tipus d'impactes detectats.
 - Punts crítics del paisatge.
 - Amenaces sobre els valors del paisatge.
- **Oportunitats i reptes a assolir**
 - Principals tipus d'oportunitats.
 - Entitats i iniciatives existents d'interès envers el paisatge.
 - Principals reptes paisatgístics.

II. Mediació

Una vegada elaborada la diagnosi s'ha de procedir a la fase de mediació. En aquesta fase, l'equip redactor de la Carta exposa els resultats de la diagnosi i va definint els objectius de qualitat tenint en compte les aportacions i els punts de vista manifestats pels diversos agents. La finalitat és arribar a establir el màxim de consens possible en la definició d'aquests objectius.

Els objectius han de ser coherents amb els objectius de qualitat establerts per a cadascuna de les grans unitats de paisatge definides en els corresponents plans territorials parcials i han de contenir un nivell de concreció més gran. En la definició dels objectius de qualitat és imprescindible el procés participatiu del màxim nombre d'agents implicats en les transformacions que tenen lloc en el paisatge i en el seu ús. De forma orientativa es presentaran organitzats atenent els blocs següents:

- Determinació de **mesures generals** de protecció i/o millora del paisatge.
- Concreció d'**actuacions prioritàries** de millora del paisatge en àmbits paisatgísticament degradats.
- Definició de **criteris paisatgístics** per aportar als instruments vigents de planejament.
- Promoció de **projectes pilot** de millora del paisatge.
- Elaboració de **codis de bones pràctiques** envers el paisatge destinats a sectors socials o econòmics.
- Campanyes de **sensibilització i educació** en matèria de paisatge.

III. Signatura de la Carta

Un cop establerts els objectius de qualitat es procedeix a acordar les accions a què es compromet cada agent signant. L'elaboració d'un programa de gestió del paisatge.

Pot ser molt útil un programa que estableixi el calendari per emprendre les accions específiques acordades, la temporització de les accions i els mecanismes de coordinació entre els agents. Assigna les responsabilitats de cada part, selecciona els instruments d'acció més adequats i les fonts de recursos econòmics.

En l'elaboració del programa de gestió del paisatge es tindran en compte sistemàticament cadascun dels requisits següents:

- Determinació de les **actuacions específiques** d'acord amb les prioritats establertes en la definició dels objectius de qualitat.

- Assignació de **responsabilitats** a cadascuna de les entitats signatàries de la Carta segons els compromisos establerts.
- Establiment d'un **calendari d'accions i d'assoliment dels compromisos acordats** per cadascun dels signataris.
- Estimació de **mitjans i recursos econòmics** amb proposició de línies de recerca de finançament (fons i ajuts existents, captació de patrocinadors, incentius fiscals, etc.).
- Elaboració d'un **programa de comunicació** i difusió de la Carta de paisatge.

Quina és la utilitat de la Carta de paisatge?

La Carta de paisatge ha de servir, en primer lloc, per a elaborar un marc comú referencial que faciliti l'entesa i el consens entre els agents implicats en les transformacions i la gestió del paisatge d'un territori concret, sovint amb visions i interessos no coincidents.

D'altra banda, la diagnosi i les propostes elaborades en la Carta de paisatge proporcionen dades específiques que podran ser tingudes en compte en els processos de planificació territorial i urbanística iniciats per les administracions.

El seguiment del programa de gestió i l'execució dels acords establerts amb caràcter voluntari a la Carta de paisatge han de permetre aplicar i difondre noves pautes d'intervenció i de gestió del paisatge basades en el reconeixement del seu caràcter com a bé d'interès col·lectiu i han de promoure el seu valor dinamitzador de les economies i del desenvolupament local. Finalment, el progressiu assoliment dels objectius establerts en la Carta han de contribuir a la consolidació d'un model de desenvolupament econòmic sostenible dels municipis i del conjunt del territori.